

AVTONOMIST

Celoletna naročnina 120 K, mesečna 10 „, Posamezne številke se računijo po 2 K. Inserati se računajo: pol str. 800 K, manjši sorazmerno. — Pri malih oglasih beseda 1 K.

== Izhaja vsak ponedeljek zjutraj ==

Najnovejše.

Peskova tožba v Ptuju.

V trenutku, ko pišemo te vrstice, nam rezultat tožbe, ki jo je vložil g. A. Pesek proti g. Klemenčiču v Ptuju, še ni znan. Kolikor smo mogli pozvedeti, razprava ni dognala ničesar pozitivnega glede kakih prestopkov g. Peska proti § 129., kar so mu najbolj očitali, pač pa so govorili o stvareh, ki ne spadajo pod ta paragraf po navadnem raziranju.

Svoje stališče v zadevi g. Peska smo mi označili že od vsega početka tako, da nam ne gre za njegovo osebo, ampak samo za politično stran te afere. Mi smo zahtevali samo to, naj se g. Peska kot državljana ne mrevari po nepotrebnem, ker imamo sodišča, kjer se dajo take afere takoj razčistiti, in protestirali smo dalje proti temu, da posega administrativna oblast vobmočje neodvisne justice. Kaj se zgodi z osebo gospoda Peska pred sodiščem, je čisto

druga stvar. Pravdo dobi lahko g. Pesek, dobi jo lahko g. Klemenčič. Če jo dobi g. Klemenčič — kaj bo rezultat? V političnem oziru prav majhen. Tako bo, kakor je bilo n. pr. v slučajih, če je bil obsojen kakšen fajmošter ali kaplan. Ta je svojo porcijo odsedel, vera je pa ostala in ostala je stranka, kateri je obsojenec pripadal. Namesto eventualno obsojenega g. Peska pride za ljubljanskega župana še vedno lahko kak narodni socialist, narodno-socialna stranka bo delala dalje in se razvijala ali pa propadla z g. Peskom v svoji sredini ali pa brez njega.

Mi s svoje strani bi bili na zatožni klopi mnogo rajše videli one gospode, ki so kršili ustavo s tem, da so odredili tajno preiskavo proti g. Pesku preko okrajnega glavarstva. To je bistvo Peskove afere in ne njegova oseba. Teh gospodov pa na zatožni klopi ni bilo.

Pašičevo potovanje v inozemstvo.

Zagreb, 25. septembra. Ministrski predsednik Nikola Pašič odputuje v kratkem v inozemstvo. Časnikarske vesti, da potuje v Francijo na odmor, niso točne, ker je Pašičevo potovanje v inozemstvo velikega političnega pomena. Po vestih iz Beograda ne bo samo formalno posetil obolelega kralja

Aleksandra v Parizu, ampak pravi cilj njegovega potovanja so pogajanja z neko veliko finančno skupino glede vnašanja posojila za našo državo. Priprave za to posojilo so že jako daleč. Na svojem potovanju se bo sestal tudi z italijanskim vnajim ministrom g. della Torteta.

Jugoslavija in Italija.

Zagreb, 25. septembra. Italijanskim aspiracijam v Albaniji se je energično uprl angleški velekapital. Različne angleške družbe so si že zagotovile koncesije za izkoriščanje bogatih gozdov in rudnikov v južnem delu Albanije in te družbe pritiskajo na angleško vlado, naj ovira prodiranje italijanskega konkurenčnega kapitala v Albanijo s tem, da podpira grško politiko v Južni Albaniji. Angleži so dobili mnogo koncesij tudi že v severni Albaniji in so odklonili vsako sodelovanje z italijanskimi finan-

čniki na tem ozemlju. Vsled tega se čutijo italijanski politiki v albanskem vprašanju osamljene in sedaj skušajo doseči direkten sporazum z Jugoslavijo o bodoči albanski meji, da zagotove italijanskim kapitalistom gotove gospodarske koncesije vsaj v onem delu Albanije, ki bi eventualno pripadel Jugoslaviji. Albanija obeta potemtakem postati torišče ljutega gospodarskega boja med Angleži in Italijani, iz katerega lahko tudi Jugoslavija izvleče kakšno korist.

Dnevne vesti.

Razsodba o procesu Pesek kontra Klemenčič se razglasi, kakor se nam v zadnjem trenutku javlja, šele danes ob 10. uri dopoldne, ker si je sodnik g. dr. Hudnik pridržal odločitev v svrhu natančnega premisleka o tem, ali se je formalno dokaz resnice posrečil ali ne.

O pokrajinskem namestniku gospodu Ivanu Hribarju je prinesla povodom njegove sedemdesetletnice „Samouprava“ od 23. t. m. jako lep članek.

Zagonetka. V znani Peskovi aferi se je bil kot prvi, ki je nekoliko potegnil zaveso raz tajni akt, oglašil dopisnik „Napreja“ g. „n. n.“, ki je akt bral in v svojem dopisu povedal, da izjavlja prva priča, da je ona sama zagrešila nad g. Peskom nemoralen čin. Ker gospodu „n. n.“ javnost prisojja toliko inteligence, da zna to, kar je čital, tudi točno povedati, in je javnost smatrala, da gre za čin, ki je kaznjiv po § 129., zato je javnost zahtevala, da se dotična priča iz učiteljske službe takoj odstrani. Do danes pa ni bilo slišati, da bi bila šolska oblast z ozirom na poročilo „Napreja“ zahtevala od vlade takojšen avtentičen tekst fiste obdolžitve v svrhu eventualnega disciplinarnega postopanja, tudi nismo izvedeli nič o kakšni suspensiji, pač pa je objavilo „Jutro“ nekaj dni kasneje daljši dopis iz Ptuja od g. K., kjer ta trdi, da je tozadevno poročilo „Napreja“ netočno. Tudi iz poteka razprave proti g. A. Pesku ni razvidno, da bi bila kakšna priča kaj izpovedala v takem smislu, kakor je to stalo v „Napreju“. Ker pa poznamo gospoda

„n. n.“ kot jako inteligentnega gospoda, nam je zagonetno, odkod ta razlika med njegovim poročilom in med državnim šolske oblasti in izpovedbami prič. Ta razlika bi se dala pojasniti le, če bi bilo verjetno, da obstojita dva tajna akta, vsak z drugačnim besedilom. Ker pa za to predpostavko ni nobene trdne podlage, ostane stvar zagonetna še dalje.

Popotne legitimacije. Kakor znano, je bila nedavno izdana ministrska naredba, ki uvaja popotna dovoljenja. Kdor nima popotnega dovoljenja, ne more zapustiti svojega bivališča in poljubno potovati niti po ozemlju kraljevine SHS. Zaradi te naredbe radikalni listi silno napadajo ministra notranjih zadev Sv. Pričeviča, češ, da je ta naredba protustavna, ker omejuje osebo svobodo državljanov, katero garantira čl. 127. vidovdanske ustave. Popolnih „objav“ namreč ne smemo zamenjavati z navadnimi legitimacijami, ki ugotavljajo samo identiteto osebe, dočim so „objave“ dovoljenja za potovanje. Zlasti „Samouprava“ piše v tem oziru silno ostro in zaključuje svoj tozadevni uvodnik z besedami: „Kje je zakon, na čegar podlagi dela upravna oblast to, kar dela? Takega zakoni ni! Pač pa je pri nas začelo stopati že nekaj časa namesto zakona nekaj drugega, t. j. volja politične oblasti. Če ta volja ni v skladu z zakonom, je to zloraba oblasti in predstavlja kršenje ustave.“

Centralizem in uprava.

Proti centralistični ureditvi modernih držav govore ne samo politični, ampak v prvi vrsti praktični upravni razlogi.

Mi smo že neštetokrat ugotovili, da na količkaj obširnejšem teritoriju žive in morajo živeti različni ljudje, ker je človek sam in njegov razvoj mnogo odvisen od zemlje. Ljudje, ki žive v hribih, so čisto nekaj drugega kakor oni, ki žive v dolinah. Ljudje, ki obdelujejo rodovitna polja, so čisto drugačni kakor oni, ki s težkim orodjem izsiljujejo iz peščene nerodovitnosti vsaj skromen vsakdanjih kruh. Severnjaki so nekaj čisto drugega kakor prebivalci solnčnega in toplega jakra. Ves človeški značaj, človeško mišljenje, čuvstvovanje in notranje življenje človeka je ravno tako odvisno od zemlje kakor vnanja podoba človekova. To so razlike, katerih ni mogoče izenačiti z nobeno zakonodajo, ker je zemlja s svojimi zakoni vred silno vzišena nad človeško močjo.

Iz teh osnovnih razlik rezultirajo tudi različne človeške potrebe. Kar potrebuje severnjak, tega ne mara južnjak in obratno: kar zahteva solnični jug, ne potrebuje mrzli sever. Naloga državne uprave pa je, da človeškim potrebam v kolikor mogoče široki meri zadosti. Tu nastane vprašanje: Kako naj država zadovolji tako različne in mestoma naravnost nasprotujoče si zahteve svoje prebivalstva z enotno zakonodajo, po enem kopitu?

Centralistična ureditev pa je brez enotne zakonodaje nemogoča in absurdna samaposebi. Vojaštva, ki se kreče na eno samo komando, si ne moremo misliti brez enotnega vežbanja, ki se vrši po istih predpisih na severu in na jugu, v hribovitih krajih in v ravnini. Kar pa je mogoče izvesti na vojaškem polju, ni mogoče doseči na polju civilne državne uprave, kajti ta zasega mnogo globlje v človeško čustvenost kot pa malo število vojaških gibov in kretenj. Zato je enoten pravilnik za civilno upravo nekaj nemogočega, nemogočega vsaj v toliko, ker centralna duševna komanda različno izoblikovanih ljudi nikdar ne more zadovoljiti. Praksa nam kaže, da so propadli in še propadajo vsi poskusi, ki so hoteli in še hočejo obdržati nad različnimi ljudmi neko enotno duševno centralistično komando.

V naši državi pa enotne zakonodaje, torej temelja centralistične uprave, sploh nimamo! Naša današnja skupna država obstoji iz dežel, ki so imele in še imajo popolnoma različne postavbe: Slovenija in Dalmacija sta obdržali avstrijsko zakonodajo, Hrvaška s Slavonijo in Vojvodina imata ogrsko zakonodajo, bivša Srbija ima svoje zakone, Črnagora zopet svoje. Ti različni zakoni se ne dajo čez noč odpraviti in nadomestiti z novimi. Pomisliti je treba, da je vsak pravni sistem plod dolgotrajnega razvoja, ki gre na severu svojo pot v čisto drugem pravcu kakor na jugu, v industrijskih deželah zopet se razvija v popolnoma drugi smeri kot v poljedelskih okrajih. Različni kraji imajo različne pridobitvene razmere, ki vstvarjajo različne socialne smeri in vsled tega tudi različne zakonodaje. Premostitev in izgleditev takih silnih razlik je mogoča samo do neke skromne meje, končno pa zadene na točko, kjer mora ali obstati, ali pa rodi odpor v prebivalstvu, če to mejo prekorači. Zato bo izenačenje zakonov trajalo pri nas v naši državi, kjer imamo silno razvite stare zakonodaje, mnogo, mnogo

let, predno bomo mogli ugotoviti, kaj se sploh da izenačiti! In ravno tako bo trajalo zopet mnogo, mnogo let, predno bo mogoče ugotoviti, kako naj se izenači to, kar se sploh izenačiti da! To bo dolga in trnjeva pot. Pomislimo le, koliko dela in truda mora posvetiti pravnik študiju samo enega zakonodajnega sistema, predno se more vanj poglobiti in uživeti tako, da lahko reče, da ga vsaj za silo razume. Koliko let šele bodo potrebovali naši najboljši pravniki, predno bodo preštudirali posamezna poglavja štirih ali petih zakonodaj, kajti brez temeljitega poznavanja vseh zakonov, ki veljajo v naši državi glede ene in iste tvarine in vsebine, na kako smiselno in pametno izenačevanje sploh ni mogoče niti misliti!

Za izvrševanje izenačenih zakonov je dalje treba imeti dovolj sposobnega uradništva. Tega mi danes nimamo: nimamo ga niti dovolj, niti dovolj sposobnega. Kako stoje stvari v tem oziru, nam klasično kaže slučaj Prekmurja. Prekmurje spada danes pod upravo Slovenije, pred prevratom pa je veljala za Prekmurje madžarska zakonodaja. Slovenska pokrajinska uprava gotovo ni poslala v Prekmurje svojih najslabših upravnih uradnikov, temveč nasprotno: dobri uradniki so, ki so odšli tja. Kakšen je pa rezultat? Odgovor smo dobili o priliki dohoda razmejitvene komisije v Prekmurje. Ljudje so izražali svoje nezadovoljstvo z demonstracijami za — Madžarsko! Tega neprijetnega incidenta gotovo niso zakrivali naši uradniki, katerim priznava vsak njihovo vestnost in njih ne odreka najboljšo voljo, ampak kriv je sistem prenaplega izenačevanja. Sedaj pa poglejmo na karto, da vidimo, koliko je Prekmurje. Pogled na karto nam kaže, da je Prekmurje le jako majhen del naše države. Če pa že v tako majhnem delu države, v katerem posluje dobro kvalificirano uradništvo, pride do nekih strosov vsled prenaplega izenačevanja, kaj naj rodi prisiljena in nepremišljena centralizacija uprave šele v celi državi, ki ima pet upravnih sistemov in vrhutega še v krajih, kjer ni dovolj sposobnega uradništva na razpolago ali pa sploh nobenega uradništva? Zmešnjava nad zmešnjavo mora biti neizbežna posledica!

Zato pravimo: Centraliziranje uprave, zlasti če se jo hoče izvesti na pri nas nameravan način kar preko noči brez predštudij in brez vestnih priprav, je za državno upravo največja nesreča in naravnost pogubna. Do centralizacije, kolikor je sploh izvedljiva, pelje samo ena pot: od federalizma in od zakonodajnih avtonomij je treba pristopiti k izenačevalnemu delu, ne pa narobe. Tak proces je edino naraven. Če hočem osladiti kavo, vržem vanjo košček sladkorja. Sladkor se topi in razkrajja silno počasi: dolgo vidim še velik kos sladkorja ležati v kavi, ki ga je treba tretji in kavo premešavati, predno se posamezni delci tako razkroje in razmešajo, da je kava enakomerno sladka in da ima enakomeren vnanji izgled. Tako je tudi z mešanjem različnih zakonodaj. Najprej pustite vse pri starem kakor je, da ne trpi upravna kontinuiteta, potem študirajte, in na koncu razmišljanja, ki bo trpelo mnogo let, pa zamešajte polagoma nove zakone v stare, dokler ne bo vse staro prenarajeno in izpopolnjeno brez bolečin za državno upravo. Kdor pa najprej komandira centralizem in šele potem misli na izenačenje zakonov, in pri tem nič ne misli na pomanjkanje izvežbanega uradništva, ta gradi državno stavbo pri strehi in ustvarja nezadovoljstvo med državljani in je zato državni škodljivec.

4000 ruskih dijakov bo študiralo to leto na vsučilišču v Beogradu. Vsak ruski dijak bo prejemal mesečno podporo v znesku 1600 kron.

Šolstvo in avtonomija.

Eden najvadnejših očitkov proti avtonomiji Slovenije se tiče našega šolstva. Zagovorniki centralizma trde, da bi naše šolstvo moralo propasti, ako nam ga ne bi vzdrževala belgrajska vlada in da bi trpelo narodno in državno edinstvo, če bi v Sloveniji odločala o šolstvu avtonomna pokrajinska oblast.

Te trditve ne drže. Danes ve vsak otrok, da plačuje Slovenija toliko davka, da lahko vzdržuje svoje šolstvo s svojimi lastnimi sredstvi, in sicer vse šolstvo, začnši od ljudskega tja do vseučilišča in tehnike. Državni proračuni in višina v Sloveniji pobranih davkov to jasno dokazujejo. Ta trditve je ovržena z oficijelnimi številkami in je zato ni treba še posebej pobijati.

Mnogo važnejša je pa druga trditve, da bo namreč trpelo narodno in državno edinstvo vsled avtonomne šolske uprave in zakonodaje.

Kakšno je dejansko stanje danes? Danes odločuje v vseh šolskih zadevah, bodisi v administrativnih bodisi v pedagoških, ministrstvo prosvete v Belgradu. Ono imenuje in nastavlja osobe, odreja dobo počitnic, odobruje učne knjige. Ministrstvo samo pa uvideva, da te svoje neomejene oblasti ne more izvrševati brez pokrajinskih šolskih svetov, ki imajo jako veliko moč v svojih rokah kot posvetovalni organi centralnega urada in ministrstvo se do danes še ni odločilo, da pokrajinske šolske svete in kakor se vse pokrajinske šolske oblasti že imenujejo, kratkoma ukine. S tem ministrstvo direktno priznava njihovo upravičenost in stvarno potrebo njihovega obstoja, kar pomeni z drugimi besedami: Ministrstvo samo priznava nemogočnost, da bi se dalo uspešno voditi vse šolstvo v državi iz ene same centrale.

Če vemo, da ministrstvo lahko potrdi sklepe pokrajinskih učnih uprav, če vemo, da jih ministrstvo navadno tudi potrdi, kaj bi bilo potem, če bi zakonodavec določil, da jih mora potrditi ali kar bi bilo dejansko eno in isto, zakaj ne bi mogla biti pokrajinska učna uprava avtonomna? Mi smo prepričani, da šolstvo ne bi prav nič trpelo in tudi ne državno in narodno edinstvo.

Vzgojeslovje pravi, da je treba s poukom pri otrocih pričeti tam, kar otroci že vedo. Kaj pa vedo otroci? To, kar vidijo in slišijo doma in v svoji najbližji okolici. Osnovni miselni pojmi, ki se razvijajo v mladi duši mestnega otroka, so precej drugi kakor oni v duši kmečkega fantiča. Mestni otrok gleda vsak dan visoke hiše, gleda čiščenje ulic, pozna delno stroji, sprehaja se po umetnih parkih. Kmečko deček pozna hlev in različne živali, ki jih goni na pašo, divja po gozdu, zalezuje tiče itd. Tem osnovnim otroškim pojmom je treba prilagoditi tudi prve učne knjige in zato imajo mestni otroci druge čitanke kakor oni na deželi ali vsaj dobro bi bilo, če bi jih imeli. Izenačenje pride pozneje, ko se otroški duševni horizont začne širiti. Umevno je, da imajo tudi otroci iz industrijskih krajev drugačno miselnost kot oni iz ravninskih poljedelskih krajev.

Ribniški proces.

Pred sodiščem v Vel. Laščah se je nadaljevala pretekli teden pravda, kakor bi jih imeli lahko na stotine vsak mesec. Pravda zaradi očitka denuncijantstva. Torej nekaj navadnega in vsakdanjega, in vendar stvar ni tako navadna, da bi jo smeli prezreti.

V Ribnici dekanuje g. Skubic. Mož pošten ali nepošten, kakor smo tudi vsi drugi poštene in nepoštene. S tem hočemo reči le, da je gospod povprečen tip našega duhovnika na deželi, ki ga imajo eni radi, drugi manj radi, tretji pa ga preganjajo in bi ga najraje vtopili v žlici vode. Tako je skoro po vseh farah in dekanijah ljubljanske škofije vsled političnih razmer, v katerih živimo.

Ribniški dekan je bil med vojsko tak, kakor je bila večina ljudi v Sloveniji med vojsko. On je bil Avstrijec, bodisi iz osebnega prepričanja, da je tako prav, ali pa vsled tega, ker je moral biti Avstrijec. Skratka, on je bil Avstrijec in je vestno izpolnil vse naloge, katere je prejemal od predpostavljene oblasti za časa vojne na izvršitev.

Severni otroci poznajo planinke, južni poznajo palme iz lastnega opazovanja. Vse te osnovne razlike mora vzgojeslovje in šola priznati, jih vpoštevati in se po njih ravnati in ne narobe, ker šola ni izenačevalnica za ljudi, ampak ima nalogo, da razvija prirodne otrokove darove individualno. To se pa ne da doseči z enotnimi berili, ne da se doseči s poukom, urejenim po enotnem načrtu, ampak treba je ločitive, potrebna je avtonomija. Šola ni in ne more biti karsarna!

Osnovna zahteva šole je, da začne otroke vzgajati v jeziku, ki ga otrok razume. Za naše otroke je ta jezik pač naš slovenski jezik, ali ne? Drugače ni mogoča vzgoja v narodnem duhu. Nam ne gre v glavo, zakaj naši otroci navsezadnje ne bi smeli niti vedeti, da so Slovenci in da se imenuje tisti jezik, ki ga govore in slišijo doma, slovenski jezik! Zakaj ne bi spoštovali tega, kar jim je dala njihova rodna mati in domača hiša? V domačem slovenskem duhu vzgojeni otroci se bodo trdno držali svojega doma in svoje širše domovine in zvestoba do lastne matere ne bo nikaka ovira, da se ne bi v poznejših letih z isto ljubeznijo priznavali tudi za Jugoslovane, in sicer ravno zato, ker bodo Slovenci. Le poskusite pri otrocih postavljati na domač temelj takoj tuj les in z grozo boste doživeli uspehe. Take uspehe, kakor jih doživljamo mi sami, deloma na sebi, deloma v svoji okolici: pretirano ljubezen do vsega, kar je tuje!

Vsaka rastlina naj raste doma po svoji naravi, kakor jo je Bog ustvaril, in neguje naj jo domač vrtnar, ki pozna rastlino in zemljo. Tako je v šoli. Za domače otroke moramo imeti domače učne moči, ki bodo na našo osnovno podlago polagali zgradbo izobrazbe iz domačega materijala in po zakonih, ki jih ustvarja in razvija naše domače življenje. To zahteva prirodni razum in to zahteva pametno vzgojeslovje. Tem zahtevam pa iz ene centrale komandirana vzgoja nikdar ne more zadostiti.

Zato zahtevamo na šolskem polju popolno avtonomijo. Šola za nas ni nikak politikum, ampak samo šola in nič več. Res je sicer, da se danes politične stranke koljejo med seboj na nož za posest šole, ker imajo s šolo svoje posebne politične namene, ampak pravilno to ni. Politična borba je tudi glavni motiv, da se zavzema velik del učiteljstva za „centralistično“ šolo, ki bije vsakemu vzgojeslovju v obraz. Politični motivi pa na šolskem polju ne smejo biti merodajni in odločilni, ampak samo vzgojni; dobro vzgojo naše dece nam pa omogoča le taka šola, ki daje starišem garancijo, da iz šole prihajajoči otroci ne bodo pozabili, kje so doma.

Kdor ve, kje je doma, bo ljubil tudi svoj rod in ustanove, ki jih je ustvaril njegov rod, v prvi vrsti državo, ki je last tega rodu. Zato v domači šoli, ki jo naj razvija avtonomna zakonodaja, ne vidimo nobene nevarnosti ne za narod in njegovo edinstvo in še manj za državo. Nasprotno je res: domača šola bo oboje okrepila.

Tega moža in še enega njegovega duhovniškega tovariša so obdolžili njegovih „dobri prijatelji“ za časa vojske avstrijskim oblastim kot navdušenega „srbofila“. Mož je imel težko muko, da se je s pomočjo vplivnih gospodov iztrgal iz zanj pripravljene zanke, da je ostal živ in da je živ in zdrav pričakal Jugoslavije. Tako poročajo listi.

Sedaj, pod jugoslovanskim režimom, pa je pri neki priliki rekel g. dekan svojemu prijatelju, da z „denuncijanti“ ne občuje. Te „denuncijante“ je tudi imenoval z imenom — kje je izvedel za njihova imena in kako, je zabavna in mična dogodba posebej — in gospodje „denuncijanti“ so g. dekana tožili zaradi razžaljenja časti.

Kakor vse kaže, bodo „denuncijanti“ obsojeni. Obsojeni bodo pod jugoslovanskim režimom zato, ker so g. dekanu očitali srbofilstvo in priča, ki hoče pomagati g. dekanu do obsodbe „denuncijantov“, mora danes pred sodiščem logično potrditi, da je bil g. dekan res „avstrofil“...

Če to ni prava „ribniška“, potem je ni nobene več...

Kar pa ta pravda razgalja pred našimi očmi resnega, to pa ni več ribniško.

Ljudje, ki so dekana Skubica in sedanjega poslanca Škulja ovadili avstrijskim oblastim, so baje odlični pripadniki stranke, ki si je edina lastila pravico do naziva „jugoslovanska“. Da so ti ljudje vsled svoje politike bili dekanu Skubicu nasprotni, to ni nič čudnega. Huda pa je za moralo „denuncijantov“, da so šli dekana Skubica spravljal iz Ribnice z ovadštvom avstrijskim oblastim in da so pri tem poslu zlorabili baš ono, kar so po svojih lastnih izjavah vedno branili kot nekaj svetega in vzvišenega, namreč srbofilstvo.

V drugi polovici leta 1914. je bila čakalnica tedanjega avstrijskega ministreskega predsednika vedno nabito polna. Med čakalci je bilo vedno tudi mnogo znanih obrazov iz Slovenije, kjer je takrat divjal najhujši boj nemštva zoper vse, kar se je priznavalo kot slovensko.

Takrat je imel grof Stürgkh prilžnost spoznati razne lepe značaje do dna. Da niso zahtevali pravice namesto milosti — z malimi izjemami — bi ne bilo čudno; to je razumljivo in pojmljivo, ker je šlo za preplašene ljudi. Ni pa razumljivo in lahko pojmljivo, da so se skušali mnogi gospodje opravičevati z obtožbo drugih, češ: vsaj mi nismo taki, ampak oniile tam! Ti so lumpje! — Po naših mislih ta grda gesta ni bila potrebna in njeno nepotrebno je ugotovil tudi grof Stürgkh sam. Če bi bil dal on vse pobesiti, kar mu jih je bilo takrat denunciranih, bi danes štela Slovenija precej manj ljudi. En sam mož se je našel, ki je protestiral in zahteval pravico, ampak ta mož ni pripadal nobeni stranki...

Strankarski občni zbori.

V malo tednih bodo zborovali občni zbori treh velikih pretežno srbskih strank. Občni zbor svoje stranke sklicujejo radikali, istotako demokratje in istotako zemljoradniki.

Srbska radikalna stranka se je po vojski malo spremenila. Ona je obdržala v glavnem svoj stari strankarski program in ga lansko leto dopolnila tik pred volitvami z nekaterimi točkami, nanašajočimi se na kmečko vprašanje. Po volitvah je pa stranka izprevidela, da s stari programom v novih razmerah ni mogoče več delati. Stranka ni dobila pri volitvah potrebne večine, da bi mogla vladati sama tudi v novi državi kakor je vladala prej v stari Srbiji. To dejstvo je radikalna stranka bridko občutila in Pašič je v svojem zadnjem proglašu na zaupnike radikalne stranke z bridkostjo ugotovil, da si stranka svoje vladajoče pozicije ni mogla zagotoviti drugače kakor z zvezo z demokrati, svojimi najhujšimi političnimi protivniki.

Za radikalno stranko je popolna reorganizacija stranke življenjska potreba, ako hoče ostati vodilna stranka tudi v novi državi. Radikalna stranka je bila doslej izključno srbska stranka. Med Hrvatji in Slovenci ni imela pristašev. To je bil za stranko velik nedostatek na eni, velik dobiček na drugi strani. Nedostatek, ker kot izključno srbska stranka ne more računati nikdar na zaželjeno večino glasov v državi, dobiček pa, ker je ostala enotna in homogena.

Kakor je povedal že Pašič v svojem proglašu, bo ena glavnih točk občnega zbora radikalne stranke njeno proširjenje na vse dele naše države in troimenega naroda. Občni zbor bo sklenil vse spremembe strankinega programa, v kolikor stari program ovira nove načrte.

Demokratska stranka je bolna že od svojega začetka. Nastala je iz združitve srbskih samostalcev z bivšo hrvaško-srbsko koalicijo, katerim so se pridružili poleg nekaterih manjših srbskih strank še slovenski demokratje. Notranje razmere v stranki so ravno obratne kakor pri radikalnih. Stranka se razteza pač na vse pokrajine nove države in pripadajo ji zastopniki vseh treh plemen, toda v svoji notranjosti ni enotna. To je njena slaba stran. Druga bolna stran demokratske stranke so bili in so še raz-

Tako kot v čakalnici in v salonu grofa Stürgkha je bilo tudi drugod. Konkurent je ovadil konkurenta, da ga spravi temeljito s pota. Sosed je ovadil sosedu zaradi obligatnega prepira, ki mora vladati med sosedi, da se ne dolgočasijo. Takih motivov je bilo vse polno in v aktih, ki leže danes bogvekje na Dunaju, če sploh še ekzistirajo, je dovolj dokazov za našo prirojeno ljubeznjivost napram našim soljudem.

Zato je popolnoma odveč, da ne rečemo naravnost smešno, če danes ena stranka očita drugi „avstrijanstvo“ in sebi vindičira edino pravico do „pravega“ jugoslovanskega mišljenja. Če bi se pisala objektivna zgodovina slovenske politične morale za časa vojne, bi je mnogi gospodje v Sloveniji ne bili nič kaj veseli! Stvar je taka, da smo bili ali prostovoljni ali pa primorani za časa vojne vsi več ali manj Avstrijci ali kakor pravimo danes: avstrijakanti, ker smo vsi plačevali davke, vsi smo kadili tobak, da je imel monopol več dohodkov in vsi smo pili kavo, da je carina več nesla v nenasitno vojaško blagajno, in zato smatramo to večno prerakanje in očitanje „avstrijakantstva“ od ene in druge strani za prav deplasirano samopovzdigovanje in samopoveličevanje, zlasti danes, ko je to lahko. Zakaj se ni javil s tem očitkom nihče med vojno? Pač, so se javili ljudje, toda veste, kateri so to bili? Tam v Vojvodini, v Bosni, v Dalmaciji jih je še nekaj, ki vedo marsikaj povedati...

Ribniški proces je za naše čase silno značilen. Polagoma pa prihaja med svet spoznanje, da prvo navdušenje ni vedno tisto suho zlato, ki bi ga radi videli, ampak da je med njim mnogo mačjega zlata vmes. Danes pa prihaja doba, ko začenjamo oboje ločevati in si ustvarjati mirnejšo in treznejšo sodbo o preteklosti kakor smo si jo ustvarjali doslej.

ni kapitalisti, ki so stranko in njeno politično moč neusmiljeno izkoriščali za svoje privatne kupčijske svrhe. Če bi se bil n. pr. Pribičević odločil že v dobi izvoznice pometati iz stranke vse tiste elemente, katerim je bila stranka le sredstvo za izpolnitev njihovih kupčijskih želj, bi bil imel za seboj resda razmehroma majhno skupino, ali kako konsolidirana in notranje močna bi ta skupina lahko bila! In kdo ve, če ne bi bila taka razčiščena skupina pri zadnjih volitvah ravno tako ali še boljše odrezala kakor je! Po krivdi nesolidnih elementov, ki so potegnili nase vso moč v demokratski stranki, mora danes nositi stranka kot taka vso odgovornost za njihove grehe, kljub temu, da je v stranki še lepo število jako treznih in resnih mož, ki pa ne morejo priti do veljave. Ali bo stranka sedaj popravila, kar je pred dvema leti opustila? Mogoče bo; samo če ni že prepozno!

Tretja stranka je popolnoma nova. Srbski zemljoradniki so kot politična organizacija nastopili šele pri zadnjih volitvah in dosegli so za začetek jako lepe in častne uspehe. Ni dvoma, da se bodo v Srbiji še silno razvili. Poleg tega pa imajo lepo upanje na tesno zvezo s hrvaškimi in slovenskimi kmečkimi organizacijami, tako da ni izključeno, da postanejo v doglednem času vodilna stranka v državi, če bodo imeli dovolj spretnih mož v svojem političnem vodstvu. Teren za njihov razvitok v Srbiji je jako ugoden, in nič manj ugoden ni zanje položaj v Vojvodini in v Bosni. Njihov občni zbor se bo pečal v prvi vrsti z razširjenjem strankarske organizacije.

Vse te priprave kažejo, da se mora v Belgradu nekaj pripravljati. Ako smo prav poučeni, poskušajo stranke izvesti razširjenje svojih organizacij ne samo iz svoje notranje potrebe, ki jo narekuje uvidevnost, da so njihovi programi za nove razmere preozki in nedostatni, ampak razširjevalne poskuse diktira pred vsem strah pred novim volilnim zakonom, o katerem gre glas, da bo razločeval med strankami, ki so razširjene po celi državi in pa med lokalnimi strankami. Odtod tudi silni napori radikalov, da si ustvarijo na Hrvaškem in v Sloveniji dovolj močne postojanke, da bodo mogli nastopati kot „državna“ stranka, ki se bo vrh tega odlikovala še po svoji homogenosti in enotnosti...

V Sloveniji sami pa bode zborovalo nekoliko pred glavnim zborom demokratske stranke slovensko krilo. Dvomljivo je, če bo mogoče temu krilu še ohraniti toliko moči pred rastočo radikalno poplavo, da bo moglo računati

še na kakšen mandat. Slovenski radikalni utegnejo demokrate občutno zadeti s tem, da jim odvzamejo možnost nazivati se „državna“ stranka, kar bi pomenilo za demokratsko stranko tudi v centrali politično smrt.

Važna dejstva.

Po mirovni pogodbi, sklenjeni v Trianonu med Madžarsko in med antanto, je Ogrska zavezana izročiti Avstriji zapadni, večinoma od Nemcev naseljeni del Ogrske, takozvani „Burgenland“. Od Jugoslavije pa dobi Madžarska takoj po ratifikaciji mirovne pogodbe nazaj oni del Baranje, ki ga ima pravico zasesti Jugoslavija kot garancijo za dobavo premoga iz pečujskih rudnikov.

Mi smo Baranjo že zdavnaj izpraznili, točno po pogodbi. Ogrom pa ne pade niti v sanjah v glavo, da bi odstopili Avstriji Burgenland. Nasprotno, oni se pripravljajo „skrivaj“ (tako da vsak lahko vidi) na oborožen odpor, ako bi antanta hotela intervenirati na korist Avstrije s silo.

Nastop Madžarov je tak, da mora vsak uvideti, da uživa madžarska vlada podporo antante. Uradno in na zunaj antanta Ogrom sicer grozi in preti, skrivaj pa jim daje potuho. Zato so Ogrji popolnoma mirni in se oborožujejo „skrivaj“ v popolnoma druge namene.

Jako značilno je, da je švicarska vlada priznala nedavno bivšemu cesarju Karlu pravico eksteritorialnosti. Ta pravica obstoji v tem, da se prizna poslopje, v katerem Karel stanuje, kot izven švicarskih postav stoječe in osebe, ki bivajo na tem prostoru se ne sodijo po švicarskih zakonih, ampak po zakonih tiste države, kateri pripadajo. To pravico uživajo navadno kronane glave, kadar žive v inozemstvu in pa poslaništva in konzulati tujih držav. Svoj korak je utemeljila švicarska zvezna vlada s tem, da je Karel Habsburški še vedno ogrski kralj, ki sicer ne sme zaenkrat živeti v svojem kraljestvu, toda ta okolnost nič ne izpremeni na dejstvu, da je on še vedno priznani ogrski kralj. Ni pa še dolgo tega, ko se je švicarski zvezni svet posvetoval o vprašanju, ali naj sploh Karlu Habsburgu še dovolijo nadalje bivanje v Švici ali ne. Odkod ta velika razlika v držanju zveznega sveta švicarskega? Iz lastnega nagiba bi bil zvezni svet svoje mišljenje težkoda izpremenil; morali so torej odločevati drugi vplivi, in to jako močni vplivi. Korak zveznega sveta svobodne Švice je važno dejstvo, ki ga ne smemo prezreti, ker iz njega lahko sklepamo na

velik preokret v držanju velikih sil na pram bivšemu cesarju Karlu.

Jako dvomljivo je držanje Italije v habsburškem vprašanju. Z našo državo je Italija sklenila pogodbo, glasom katere se Italija zavezuje skupno z našo državo nastopiti proti vzpostavi Habsburžanov na prestol. Kakor je to v Italiji — in tudi drugod — že stara navada, se Italija te pogodbe ne drži, ampak igra dvojno vlogo: V Belgradu in na Dunaju zatrjuje, da je prijateljica Jugoslavije odnosno Avstrije in da bo nastopala proti Habsburžanom, v Budimpešti pa podpira tajno politiko antante na pram Ogrom. Dvolično držanje Italije je razumljivo vsled tihega spora med Francozi in Angleži. Italijanski politiki dobro vidijo, da antanta polagoma razpada in zato se poskušajo že sedaj lepo približati Nemčiji in Ogrom. Italijanska politika ni lepa, ampak dobro služi vsem opazovalcem političnega razvoja kot izvrsten barometer.

Časopisi so javili vest, da je neki ameriški konzorcij prevzel v svojo upravo vsa posestva bivšega nadvojvode Friderika in sicer za ogromno odkupnino v znesku 200 milijonov dolarjev, kar pomeni v našem denarju okoli 40 milijard jugoslovanskih kron. To špekulacijo tolmačijo dobri poznavalci razmer tako, da bo Friderik porabil ta sredstva za obsežno agitacijo v Avstriji in na Ogrskem v svrhu povrnitve Habsburžanov na prestol. Amerikanci s svoje strani pa upajo, da se jim bo posrečilo, od nasledstvenih držav izposlovati oprostitev od sekvestracije nad onimi Friderikovimi posestvi, ki leže na ozemlju nasledstvenih držav. To upajo zaradi tega, ker vedo, da so vse nasledstvene države v velikih denarnih zadregah, iz katerih jih more rešiti le ameriški kapital. Mogoče upajo Amerikanci še kaj več, namreč dobiti važne gospodarske koncesije v državah, ki bi eventualno zopet prišle pod habsburško oblast.

To so važni dogodki, ki zaslužijo vso pozornost naše vlade. Naloga male antante, v prvi vrsti Jugoslavije in Češke, bo sedaj, pokazati svojo življenjsko moč. Kakor vse kaže, srednja Evropa še ne bo kmalu imela miru.

Dnevne vesti.

Našim naročnikom in prijateljem. Jesensko delo se bliža svojemu koncu. Ljudje na deželi bodo po končanem težkem letnem in jesenskem delu dobili čas za potrebni jim telesni odmor in počitek. Dolgi jesenski in zimski večeri so pa kakor vstvarjeni za čitanje. Poleti kmet nima mnogo časa odveč za čitanje časopisov in za učenje. To lahko nadomesti na jesen in na zimo. Zato se obračamo na vse naše prijatelje in naročnike z vljudno prošnjo, naj to ugodno priliko izkoristijo in naj poskuša vsak pridobiti našemu listu vsaj enega novega naročnika. To gotovo ni pretežko. Kdor smatra naš list za dober in potreben, naj nam stori to prijateljsko uslugo. Naš list ne razpolaga z nobenimi fondy in z nikakimi posebnimi podporami, ampak se mora vzdrževati sam od svojih dohodkov, katerih glavni del tvori naročnina. Zato pa list lahko piše popolnoma neodvisno. Kolikor večje bo število naročnikov, toliko boljši in obsežnejši bo list. Svojo dobro voljo za povečanjem lista smo pokazali že opetovano s tem, da smo posameznim številkam priložili prilogo, kakor hitro so nam denarna sredstva to dopuščala. Zato prosimo svoje prijatelje, naj pokažejo tudi oni svojo dobro voljo nam nasprotni in naj nas kolikor mogoče krepko podpro, da bo list vedno boljše odgovarjal svojemu namenu.

Kot avtonomista se je priznal v „Jugoslaviji“ tudi najstarejši slovenski politik g. Fr. Šuklje. V „Jugoslaviji“ je priobčil že vrsto člankov, ki se pečajo

s tem problemom. Vrsta pa še ni zaključena; kadar bo, se bomo z vsebino člankov g. Šukljeja gotovo pečali obširnejše. Iz vsebine doslej izišlih člankov, je razvidno, da je g. Šuklje prepričan avtonomist, ne strinja se pa povsem z **detalji** avtonomistične uprave, kakor jo predlaga n. pr. dr. Korošec. To pa ni nič hudega. Glavna stvar je **princip**; o njegovi izvedbi v podrobnostih se pa da debatirati in take debate, če se jih vodi stvarno, mirno in dostojno, morejo stvariti samo koristiti.

Nov volilni zakon. Listi poročajo, da je vlada v načelu že odobrila nov volilni zakon za prihodnje državno-zborske volitve. Nov zakon baje doleča, da se bo volilo po starem srbskem načinu, t. j. tako, da pripadejo stranki, ki dobi večino glasov, kar celi dve tretjini mandatov, manjšinskim strankam pa samo ena tretjina. „Avtonomist“ je o tem načrtu poročal že **pred tremi tedni** in velegledni zagrebški list „Slobodna Tribuna“ je pripomnil, da zasluži ta vest ljubljanskega „Avtonomista“ največjo pozornost. Če vlada res namerava skleniti tak zakon, smo uverjeni, da bo naletela na Hrvaškem in v Sloveniji na jako hud odpor. Za sedanjo propadajočo vladno večino bi bil tak zakon seveda edina rešitev iz globoke zagate, v katero je zabredla po lastni krivdi, in zato je že verjetno, da vest odgovarja resnici. S tem vladnim načrtom se bomo podrobnejše pečali v eni prihodnjih števil.

Pokrajinski namestnik proti dr. Žerjavu. Listi so objavili vest, da je v nekem dopisu na ministrstvo notranjih zadev glede občinskih volitev v Ljubljani pokrajinski namestnik g. Ivan Hribar ostro nastopil proti politiki dr. Žerjava. Ako je ta vest istinita — mi o njeni točnosti ne dvomimo —, moramo računati s skorajšnjim razkrojem sedanje JDS in v njeno delitev na „demokrate“ in na „radikale“. Nedvomno je, da bodo „radikali“ v večini.

Radikalci in demokratje v Sloveniji. V nekdanji liberalni, potem jugoslovanski demokratski stranki je prišlo do definitivnega razkola med takozvano „staro“ in „mlado“ skupino. Razdor je sicer že starejšega datuma, vendar pa se je doslej posrečilo obe krili držati še skupaj pod skupnim imenom JDS. Odkar so se pa pojavili v Sloveniji radikalci, je razdor postal viden tudi na zunaj in pristajši skupine „starih“ prestopajo trumoma v radikalno stranko. Za uradništvo je ta razdor zelo praktičnega pomena. Kdor misli, da se mu godi krivica pod upravo JDS, prestopi v radikalno stranko, ki je v Belgradu že na vladi, v Sloveniji pa pričakuje, da bo kmalu prišel njen čas. Zato vlada zadnji čas v vrstah demokratov zelo slabo razpoloženje.

Prepovedan list. Vlada je prepovedala na Kitajskem izhajajoči list „Hollana-tse“, ker piše proti interesom naše države.

Nov stroj. Pravijo, da imajo v Ameriki poseben stroj, v katerega mora vsak evropski izseljenec, da se na mah pretvori v „Amerikanca“. Stroj imenujejo „tvornico Amerikancev“. V velikih mestih imajo baje tudi take stroje, kjer na eni strani porinejo živega prešiča v stroj, na drugi strani pa meče stroj fine, lepo kuhane in s hrenom obložene klobasice od sebe. To je „tvornica klobas“. V Ljubljani imajo nekaj časa sem tudi tak moderni stroj. Stroj nosi napis v cirilici „tvornica radikalov“. Začudenju ogledujejo Ljubljančanje ta stroj. Dela vsak dan od 10. do 12. ure dopoldne. Vanj spuščajo samo ljudi, ki imajo ukrivljene hrbtenice, bolj slaba kolena in izkaznico, da pripadajo stranki JDS ali SKS. Vsak dan stopa v stroj cela vrsta advokatov, uradnikov, učiteljev in trgovcev. Naval je mnogo večji kakor je bil med vojsko na krušne karte. Stroj dela brzo. V eni minuti človeka popolnoma prekuha in prepeče, samo hrbtenica ostane še šibka in kolena upogljiva. Večina Ljubljančanov, ki nima pravih vstopnic, seveda samo gleda in gleda in tiho poje: „Mi pa ostanemo, kakor smo b'li.“

Imeniten pesnik se je rodil v Makedoniji. Tam živi uradnik, daleč od civilizacije, popolnoma zapuščen v svojem provincijalnem, na pol porušenem gnezdu. Od dolgega časa je pričel kovati pesni (ali pesnikovati). V eni teh pesmi, ki jih je dal gospod natisniti pod naslovom „Davorije“, čitamo sledeče verze: „Kad se vidi, — Slobodno idi; — Kad se ne vidi, — Ne idi!“

Slovenski samostojni kmetje, ki so potovali po Srbiji, so prinesli s seboj najboljše vtise v Srbiji in o Srbiji. Kdor ne verjame, naj prečita „Slovenski Narod“ od 24. t. m. Prepričal se bo, da so slovenski samostojnejši najbolj brihtni ljudje, ki v enem tednu vidijo več kakor drugi ljudje v letih. Mi pravimo: Kdor hoče spoznavati ljudi in kraje, naj potuje sam na svoj riziko brez vladne pomoči in organizacije. Takrat dobi človek pač drugačne vtise o ljudeh in o krajih, po katerih potuje.

Obisk g. dr. Janiča, glavnega tajnika srbske radikalne stranke, pri g. dr. Ivanu Tavčarju na njegovem posestvu na Visokem je veljal vprašanju radikalnega lista v Sloveniji. Radikalna stranka bi rada dobila v svoje roke „Slovenski Narod“, dočim bi „Jutro“ ostalo glasilo demokratov. V slučaju, da postane „Slovenski Narod“ glasilo radikalne stranke v Sloveniji, bi prevzel glavno uredništvo lista g. dr. Niko Zupanič.

Na slikarski šoli „Probuda“ v Ljubljani (tehn. sred. šola) se prične pouk dne 15. oktobra z vsemi akademskimi predavanji. Vpisovanje se prične takoj pri vstopu šole akad. slikarju Franjo Sterletu na Gosposvetski cesti 12, II. nadstr. od 14.—16. ure. Po 10. oktobru je pa vpisovanje na tehni. srednji šoli. Honorar se določi in plača pri vpisovanju mesečno naprej. Sprejemajo se go-

spodje in dame s primerno šolsko izobrazbo. Pismene prijave ne veljajo.

Novo knjige. V založbi Jugoslovanske knjižarne je izšel II. del „Tehnične mehanike“, ki jo je napisal ing. Leo Novak. Že prvi del Novakove knjige je vzbudil v tehničnih krogih veliko pozornost vsled svoje preglednosti, nazornosti in velikega števila praktičnih zgledov. Iste vrline odlikujejo tudi drugi del tega lepega dela. Avtor obravnava v svojem delu vse probleme tehnične mehanike od najenostavnejše do najbolj kompliciranega. Teoretska razlaga je pojasnjena z mnogimi slikami. Knjiga je za vse konstrukterje neobhodno potrebna, posebno prikladna in primerna je seveda za slušatelje tehničnih znanosti.

Iz Slovenjega Gradca nam poročajo: Veliko posestvo in veletrgovino nemških bratov Reiter je prišla v popolnoma slovenske roke. Podjetje sta kupila zavedna Slovenca brata Kopač, ki nameravata podjetje znatno razširiti in ustanoviti na njem tudi novo industrijo. Podjetnima bratoma Kopač želimo največji uspeh. Postojanka, ki sta si jo priborila v nekdanji nemškutarski trdnjavi je velevažna in zato zaslužita vsestransko podporo.

Gospodarstvo.

Masaryk in vojna posojila. 20. septembra je prišel predsednik čehoslovaške republike Masaryk na svojem potovanju po Slovaškem tudi v Bratislavo. Pri sprejemu ga je pozdravil tudi zastopnik tamošnjih Nemcev in Masaryk mu je v svojem odgovoru dejal po sporočilu čehoslovaškega tiskovnega urada med drugim: „Kar se tiče vprašanja vojnih posojil, hočem govoriti odkrito. Ko sem bival daleč od domovine, na Francoskem, v Angliji in v Rusiji, sem bil protiven izplačilu vojnih posojil. Po svojem povratku v domovino pa vidim, da so bili reveži in udove prisiljeni podpisovati vojna posojila. Še sedaj prihajajo k meni udove in sirote uradnikov in iz drugih slojev, ki mi tožijo, da so morali dati svoje zadnje krajcarje za posojilo. Ko sem slišal te tožbe, sem si rekel, da leži izplačilo vojnih posojil v interesu naših lastnih državljanov. Od tedaj svetujem vsakemu finančnemu ministru, naj željam podpisovalcev vojnega posojila po možnosti ugodi.“ — Po teoriji naših ultrapatrijotov je Masaryk na vsak način velik — avstrijakant...

Vrednost dinarja. Na borzi v Zürichu se je vrednost dinarja zadnje dni nekoliko popravila. Vzporodno z dviganjem dinarja je cena dolarjem, frankom itd. zmerno padla. Ali se bo vrednost našega denarja trajno izboljševala ali ne, je odvisno v prvi vrsti od rednega državnega proračuna, v drugi pa od izkazov Narodne banke. Če bo dala banka papirnat denar tiskati v takih množinah kot se je to godilo doslej, na trajno izboljšanje vrednosti našega denarja ni upati.

Za dvig vrednosti našega denarja. Finančni minister je po nasvetih različnih veččakov sklenil izdati celo vrsto naredb v svrhu dviganja naše valute. Te naredbe, kakor omejitve trgovine z devizami, prepoved izvoza tujih valut, nam niso neznan, ker smo že vse imeli. Pomagale pa niso nič, ne poprej in tudi sedaj ne bodo. In sicer zato ne, ker se ne bodo izvajale. Bančna tehnika je danes tako razvita in spekulacija je tako internacionalna, da se z naredbami, kot so zgoraj omenjene, kapitalistom in spekulantom ne da priti do živega. Sicer pa pripisujemo vso krivdo nad padcem naše denarne vrednosti samo spekulantom nekoliko neopravičeno. Če kmet vestno gospodari in pridela več kakor potrebuje in izda, mu njegovega kredita ne omaje noben spekulat. Tako je tudi v državah.

Najboljše priporočilo za podpisovanje sedaj razpisane notranjega državnega posojila bi bil odstop sedanje demokratsko-radikalne vlade. Vlada sicer trdi, da denar, ki ga bodo ljudje podpisali, ni za vlado namenjen, ampak za državo. To je tudi res. Pač pa je opravičena bojazen, da bo vlada po končanem podpisovanju posojila rekla: Ali vendar-le dobro vladamo, kajti če bi bili ljudje z nami nezadovoljni, se našemu pozivu ne bi bili odzvali tako, kakor so se.“ Ta strah izražajo zlasti hrvaški opozicijski listi.

Vplačana deln. glavnica
K 30,000.000

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Čeh. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Rakeov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obreštuje najugodnejše vloge na knjižice
in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvo-
vrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 – Podružnica v Murski Soboti in Doljni Lendavi.

obreštuje hranilne vloge
in vloge na tekoči račun

Ustanov. septembra 1919.
Prometa v lanskem letu
nad 128,000.000 kron

4¹/₂%

čistih brez odbitka
rentnega davka.

Neposredno pod
državnim nadzorstvom.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

oddaja kislovo kislino garantirano 80% v franko balonih po 60 kg
po najnižji ceni. Istotako kupuje po najvišji ceni dobro ohranjene
balone po kg 25.

Kapital: K 20,000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve obrog K 6,000.000

Podružnice:

Novomesto in Rakek. Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transak-
cije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.

Ministrstvo financ kralj. Srbov, Hrvatov in Slovencev

7% državno investicijsko posojilo I. 1921
v iznosu Din. 500,000.000.

POZIV NA VPIS.

Minister financ kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na temelju Uredbe z dne 27./VI. 1921 Dšt. 7941 vzkonjene s članom 130 Ustava pozivlje na vpis

7% državnega investicijskega posojila v znesku Din. 500,000.000.

To posojilo je investicijsko ter se bo porabilo izključno v svrhu splošnega dobra kakor: popravilo, izvršitev in razširjenje železniškega prometa, stavbo novih in dovršenje započelih železniških prog, napravo in popravila pristanišč, cest, potov itd.

Nominalni iznos posojila je D. 500,000.000 izdan al pari v kosih po Din. 100, 500, 1000, 5000 in 10.000 v 50.000 serijah po 100 števil, obresti so 7% na leto ter se izplačujejo dekurzivno brez vsakega odbitka v polletnih kuponih in to 15. marca in 15. septembra vsakega leta pri vseh javnih blagajnah in zato poblaščenih denarnih zavodih brez odbitka kakoršnjegakoli davka, koleka in takse.

Prvi kupon se izplačuje 15. marca 1922. V teku 10 let se to posojilo ne more konvertirati, niti v tem času obrestna mera znižati. V slučaju, da se posojilo po preteku 10 let konvertira, mora se imejiteljem obveznic ponuditi izplačilo v nominalnem iznosu.

Posojilo je amortizacijsko ter se izdaja na 50 let. Amortizacija počine 4 leta po emisiji, ter se vrši enkrat na leto pri Generalni direkciji državnih dolgov z zrebanjem ali odkupom po določenem amortizacijskem načrtu, ki je na obveznici natisnjen. Posojilo je zavarovano z hipoteko, a potrebna svota za anuitet (obresti in amortiza-

cijo) stavila se bo vsako leto v budget (državni proračun), za pokritje pa bodo služili pred vsem dohodki dotičnega investicijskega objekta.

Kuponi zastarajo 5 let potem, ko so zapadli, a izzrebane obveznice 30 let po zrebanju.

Posojilo bo kotirano na vseh domačih burzah.

Obveznice tega posojila so ravnopravne ostalim državnim obveznicam, uživajo pupilarno varnost, morejo se polagati kakor kavcije, upotrebljavati za fonde, ustanove, depozite pri vseh javnih blagajnah in privatnih podjetjih.

Obveznice se morejo lombardirati pri Narodni banki kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter njenih podružnicah po zakonskih propisih.

Obveznice in kuponi tega posojila so prosti vsakega sedanega in bodočega davka in doklade, kakor državnih tako tudi ostalih (oblastnih, okrožnih, srezkih in občinskih) kakor tudi vseh taks in pristojb v kraljevini.

Vpis se bo vršil od 1. do 30. sept. 1921

pri vseh denarnih zavodih kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev pod zgoraj navedenimi pogoji (za vsakih 100 Din. obveznice Din. 100 v gotovini). Za kontrolo porabe tega posojila se bo izvolil posebni parlamentarni odbor.

Ko bo celo posojilo porabljeno, podal bo minister financ Narodni skupščini kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev poročilo o skupni porabi istega.

Beograd, meseca julija 1921.

Minister financ:

Dr. Kosta Kumanudi I. r.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Naročajte in širite
„AVTONOMISTA“!

Zvezna tiskarna

v Ljubljani

se je preselila s Starega
trga 19, v novourejene
prostore v Wolfovi ul. 1

Tiskarna je spopolnjena z modernimi novimi stavnimi in tiskarskimi stroji ter z raznovrstnimi novimi črkami in okraski in izvršuje vsa tiskarska dela: časopise, knjige, vabila, račune, tabele, letake, lepake, vizitke, kuverte, trgovski papir itd. itd. lično, okusno in poceni.